

Mænd ligeledes ere uddannede gennem private Skoler. Saa siger man: Men Lærerne, hvad skal der blive af dem, naar vi ikke have saadanne Skoler, som de kunne blive ansatte ved? Ja, det er den gamle Tale, at der skal nødvendigvis være faste Embeder og Pensioner og alt Sligt for at faa dygtige Mænd til at hellige sig til en Virksomhed. Men have vi ikke f. Ex. i Skolen i Beile og i Realskolerne Bevis paa, at der er dygtige Mænd, endog filologiske Kandidater, som hellige sig til Skolevirksomheden uden at have fast Ansættelse? Gaar det ikke her som ved Beslyttelsestolden, at de Fabrikanter, der ikke hos sig selv føle Dygtighed til at bestaa uden kunstig Beslyttelse, raabe stærkest paa, at de ville gaa tilgrunde, naar denne falder bort, medens de, som føle, at de ikke alene kunne undvære Beslyttelse, men endog, naar denne er borte, kunne udfolde endnu større Virksomhed, sige: Tag den kun bort. Jeg er overbevist om, at de Lærere, som have virkelig Lyst til deres Kald og have erhvervet sig sand Dygtighed, ikke ville være bange for at begive sig ud paa det frie Folke-Hav, men med Glæde ville modtage Ansættelse af Private eller Kommuner istedetfor som nu af Staten. Ja, jeg kan saaledes aldeles ikke se, hvorledes det skulde være muligt at lade sig tilfredsstille med de Indrømmelser, som enten Ministeren eller Mindretallet have villet gjøre; thi det er os for en stor Del umuligt at se, hvorhen de gaa, og forsaavidt vi kunne se Noget om dem, synes de snarere for en væsentlig Del at gaa i den modsatte Retning af den, hvori vi ønskede at gaa, den, vi finde gaar fremad. Jeg kan derfor ikke Andet end opfordre det høitærede Thing til at stemme for Bertallets Forslag og gjøre det med den Overbevisning, at det er en Sag af allerhøieste Betydning, og at Deres Afstemning vil have en meget stor og vigtig Indflydelse paa, hvorledes vor Fremtidens vort Skolevæsen vil blive ordnet; thi man siger, hvad man vil, saa er Folkethinget dog, som udgaet fra et ganske anderledes almindeligt Valgretsgrundlag end nogen anden Del af den lovgivende Magt, et sandere og hylidigere Udtryk for, hvad det danske Folk i Virkeligheden ønsker, end hvad man ellers kan

høre, og Folkethinget har ogsaa saadanne Midler ihænde, at det kan formaa efterhaanden at give sine Beslutninger den Bægt, de fortjene. Lader os derhos holde fast ved vore Forslag, og lader os vedblive dermed, indtil det lykkes os at overvinde den Modstand, vi have fundet og ganske vist ogsaa fremdeles ville finde.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet:

Jeg skal visjelig ikke føre denne Diskussion, ind paa den Bei eller Afvei, som jeg synes, at den ærede Rigsdagsmand, der nu talte, kom ind paa. Jeg mener, at vi skulle lade Toldembedsmændene og Beslyttelsestolden og Fabrikanterne og alle de Andre, vi have havt med, at gjøre til forffjellige Tider, hvile; vi kunne her lade hese dette Spørgsmaal ligge. Vi vide jo vel, at der paa den ene Side maasse er Nogle, der ere eller have været alfor tilbøielige til at faa Alt gjort til Statsembeder; men vi vide ogsaa, at der paa den anden Side er Nogle, som ere alfor tilbøielige til at tro, at Alt bliver godt, naar det blot bliver overladt til privat Virksomhed, og, at der Intet er tilbage — det være sig Skolen eller Universitetet eller Theatret — der skulde trænge til at staa under Statens særlige Tilsyn og Indvirkning. Men det er jo ikke disse Spørgsmaal, der her foreligge; jeg antager, at vi Alle ere enige om, at vi her befindende os paa et Punkt, hvor der idetmindste til en vis Grad maa være en Understøttelse fra Statens Side. — Det andet Spørgsmaal, der blev berørt af den ærede Taler, nemlig dette: Hvor man egentlig skulde faa det bedste og afgjørende Svar paa de Spørgsmaal, som her ere fremkomne, blev af den ærede Taler afgjort paa en saadan Maade, at det kunde synes lidt vanskeligt at gjøre Indsigelse derimod; men jeg drifter mig dog dertil, idet jeg siger, at der er en hel Del af de her foreliggende Spørgsmaal, som ingen kunde finde deres bedste Afgjørelse i Folkethinget, trods den almindelige Valgret. Jeg tror nemlig, at der er Spørgsmaal, der allerbedst løses ad en ganske anden Bei, og at de først da, naar de saa at sige have faaet deres Løsning, kunne, saafremt de forøvrigt egne